

С т а н о в и щ е

за дисертационния труд на **Теодора Марио-Алексова Георгиева**
на тема **“Социални функции на разследващата журналистика”**

За присъждане на образователна и научна степен “доктор” по
професионално направление 3.5 Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика-Вътрешна политика)

Член на жури: доц. д-р Светла Цанкова

Дисертацията на Теодора Георгиева отговаря на изискванията за подобен род изследване по отношение на структурата, а обемът на работата значително надхвърля традиционния поради мащаба и спецификата на проучването. Тя съдържа общо 360 страници, като в текста са включени 5 авторови таблици и 16 графики. В библиографията са посочени 277 източника - 192 на български език и 85 на латиница. **Съдържанието е прецизно структурирано** в увод, три глави, заключение, библиография и шест приложения.

Темата на дисертационния труд - “Социални функции на разследващата журналистика”, е много интересна, но и сложна именно поради специфичния си фокус. Авторката си е поставила трудната задача не просто да анализира един сериозен обем от журналистически разследвания за дълъг период от време, а да оцени и това в каква степен те са изпълнили своите социалните функции. Актуалността на темата е безспорна, тъй като наличието на сериозни и на качествени журналистически разследвания е признак за свободата и качеството на медиите, а това са показатели, по които България е на незавидни позиции според експертните оценки. Теодора Георгиева заявява още в увода, че е направила опит да се противопостави на наложеното мнение, че у нас няма разследваща журналистика и че в повечето случаи тя е поръчкова, но самият факт, че има такова усещане в обществото, е достатъчно показателен сам по себе си.

В увода присъстват всички необходими елементи – представени са основните **хипотези, целите и задачите** на изследването, ясно са обособени **обекта и предмета на изследване**, представена е **методологията** и са посочени **ограниченията** на проучването. Особено интересни и съществени са трета и четвърта хипотеза – че журналистическите разследвания у нас най-вече дават гласност и предизвикват емоционална реакция, а по-рядко формират нагласа на нетърпимост, поради което социалните им функции трудно се реализират и че социалната им функция е предимно разобличаваща, а не коригираща, а именно тя може да предизвика желание за промяна. Впечатление прави и сериозния обем емпиричен материал, който Теодора Георгиева е проучила, а също и продължителността на периода на изследване на три от изданията – вестниците „Стандарт“ и „168 часа“ и списание „Тема“. Също така трябва да отбележа високото качество на контент анализа, осигурено от прецизно подготвената Регистрационна карта, включваща 10 количествени и качествени показател и значителен брой подпоказатели.

В **първа глава** – “Понятийни рамки на разследващата журналистика и социалните ѝ функции”, авторката Теодора Георгиева демонстрира изключително висока теоретична подготовка и научноизследователска прецизност, като не представя няколкото най-често цитирани дефиниции за разследваща журналистика, а дефиниции на базата на редица много важни показатели – предмет на разследване, източници, подход за извършване на разследването, ефект на разследването, жанрова характеристика. По всеки от тези показатели много прецизно са посочени неговите подвидове, като всеки един от тях изисква отделна дефиниция и така общият им брой достига 24. Много високо оценявам и факта, че всяка от тях е подкрепена с примери от световната и българската история на журналистиката и от медийната практика.

Всичко това ѝ позволява да предложи и собствена работна дефиниция за разследваща журналистика, а също и да посочи шест критерия за ефективно прилагане на метода разследване в журналистическата работа, чието изпълнение е гаранция и за

реализирани социални функции на журналистическото разследване. Авторката търси и допирните точки между социалните функции на медиите, изведени от Роланд Буркарт, и социалните функции на разследващата журналистика, като за тази цел селектира вторите в три авторови таблици в зависимост от предмета на разследване, подхода на разследване и ефекта на разследване.

Също така отлично впечатление правят бележките под линия, в които Теодора Георгиева пояснява редица важни за текста детайли, което още веднъж доказва нейната задълбочена подготовка по темата. Държа да отбележа като сериозно достойнство на дисертационния труд, че само в рамките на първа глава Теодора Георгиева е посочила 256 източника и бележки под линия, във втора те са 396, а в трета – 362 или общо 1021 за целия текст. Това говори за прецизност и умение всяко твърдение на авторката да бъде убедително доказано.

Във **втора глава** – “Периодизация на разследващата журналистика в България след 1989 г.”, Теодора Георгиева е използвала подход, който позволява много добре да бъдат систематизирани основните периоди в развитието на разследващата журналистика у нас на базата на важни политически и икономически процеси и събития. На практика авторката е направила точен и безпристрастен портрет на годините на прехода, в които са отбелязани всички най-съществени и обществено значими моменти, намерили отражение в журналистически разследвания. Посочените примери са много и прецизно подбрани, използвани са и такива от дълбочинните интервюта, които Теодора Георгиева е провела с 15 разследващи журналисти, което прави текста фактологично наситен, а направените изводи - отлично аргументирани. Формулировката на подточките в първа глава на практика показват и нейната оценка за съответния период.

Впечатление прави умението на авторката да анализира основните периоди и в контекста на цялостното развитие на медийната среда у нас и да регистрира редица медийни и професионални дефицити, които дават своето отражение върху качеството на разследващата журналистика, като неясна собственост, непрозрачно финансиране, автоцензура, недостатъчна подготвеност на журналистите, политически,

икономически и други форми на зависимост и т.н. На базата на проведения анализ Теодора Георгиева прави и прогнози за развитието на разследващата журналистика у нас и вижда бъдещето ѝ най-вече в социалните мрежи, което ще ѝ позволи да реализира пълноценно социалните си функции.

В трета глава – “Емпирично изследване (Проучване на рубриката „Разследване“ в „Стандарт“, „168 часа“, „Преса“, „Тема“. Социални функции)” са представени резултатите от емпиричното проучване, проведено от Теодора Георгиева. Авторката обяснява избора на посочените четири медии с наличието на специална рубрика „Разследване“ в тяхната структура, като са анализирани общо 1238 публикации в периода 1992-2016 г. Качеството на проведения анализ е изключително високо - много задълбочено и компетентно са анализирани редица аспекти на журналистическите разследвания, като жанр, източници, тематична област, подход, предмет, социална функция, обществена значимост и социален ефект.

На тази база Теодора Георгиева е направила много съществени изводи, които пораждаат и редица въпроси – например защо много рядко се използва репортажния метод в процеса на подготовка на разследванията (този типично вестникарски жанр почти напълно изчезна от страниците на пресата и се превърна в основен за телевизията); защо като източник доминира интервюто, а не работата с документи; защо най-много разследвания са свързани с криминални и политически теми и по-малко със социални и съдебни; защо почти няма разследвания, свързани с културата и спорта (отбелязват го и част от интервюираните журналисти); как договорите за медийни услуги оказват влияние върху разследващата журналистика и други. Авторката демонстрира не само аналитични умения, но и критична мисъл – тя отбелязва и журналистическите пропуски, и незададените въпроси, и недовършената работа, и липсващите предложения за решение на проблема, и противоречията с предишни публикации в изданието, и липсата на проследяване във времето на развитието на темата или проблема в разгледаните журналистически материали и други. Това показва и задълбочено познаване на журналистическата практика, благодарение на

което в трета глава тя успява убедително да докаже своите първоначални хипотези.

В **заключението** Теодора Георгиева обобщава резултатите от проведеното проучване и стига до извода, че българската разследваща журналистика ще се радва на по-висока обществена оценка, ако нейната доминираща социална функция е не разобличаващата, а коригиращата и превантивната.

Като **важно достойнство** на дисертационния труд държа да отбележа качеството на използваната библиография и това на представените от авторката приложения. Отлично впечатление прави и изключително високата езикова култура на Теодора Георгиева.

Теодора Георгиева посочва **4 теоретични и 4 научно-приложни приноса** на дисертационния труд, които са безспорни. Авторката заслужава поздравления за смелостта да предложи собствена дефиниция за журналистическо разследване и за прецизната периодизация на българската разследваща журналистика от 1989 г. до днес.

Бележки: Проведените дълбочинни интервюта според мен не са използвани в достатъчна степен в дисертационния труд – разследващите журналисти са отговорили много изчерпателно на широк кръг въпроси и са засегнали изключително интересни проблеми, свързани с разследванията, които си струва да бъдат анализирани.

Авторефератът включва всички необходими елементи и дава ясна представа за качествата на дисертационния труд. Представен е и списък с **научните публикации**, които показват сериозния научноизследователски интерес на авторката към темата.

В заключение заявявам, че като член на научното жури ще гласувам **“За”** присъждане на образователната и научна степен **“доктор”** на **Теодора Марио-Алексова Георгиева** за нейния дисертационен труд на тема **“Социални функции на разследващата журналистика”**.

14.08.2020 г.
гр. София

Член на научното жури:
доц. д-р Светла Цанкова